

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CHWAT

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Nie znała polszczyzna literacka CHWATA, dopóki Teodor Lenartowicz go do niej nie sprowadził w połowie XIX w. Wcześniej CHWAT, czyli 'zuch, śmiałek', dobrze się czuł w gwarach wschodnich, w dialekcie mazowieckim i prostej, potocznej polszczyźnie. CHWAT jest bowiem prowincjonalnym rusycyzmem, zapożyczeniem na poziomie regionalnych odmian języka ludowego, z rosyjskiego хват [chwat] mającego to samo znaczenie i ten sam zakres stylistyczny. Rosyjski хват w XIX w. był bowiem słowem z niskiego rejestru, potocznym, a nawet plebejskim – skróceniem dłuższego, obecnie już w zasadzie nieużywanego залихват 'zuchwalec, zawadiaka' (w rosyjskim pozostał po nim przymiotnik залихватски). Co ciekawe, CHWAT mógłby powstać na gruncie polskim – bo mniej więcej od XIV do XVII wieku mieliśmy w polszczyźnie czasownik CHWATAĆ w znaczeniu 'chwycić' – ale jednak nie powstał, tylko dwa wieki później został zapożyczony. CHWATAĆ natomiast zostało wyparte przez CHWYTAĆ, pozostało jednak w kaszubszczyźnie i tam funkcjonuje do dziś.